

ZADEVA: Obvestilo o aktivnosti ZSDS in pozdrav pred dopusti

Spoštovani člani in članice Združenja svetov delavcev Slovenije!

Začenja se čas dopustov ob vrhuncu poletja. Preden se dokončno prepustite poletnim užitkom, dovolite, da na kratko opišem aktivnosti predsedstva v letošnjem letu in načrte za jesen.

Fokus predsedstva v letu 2023 so bile strateške aktivnosti za nadaljnji razvoj ekonomske demokracije v Sloveniji. Pri tem smo izhajali iz Načrta širših ukrepov za razvoj ekonomske demokracije v Sloveniji, ki ga je Predsedstvo ZSDS sprejelo oktobra 2022 v Ankaranu in izvedli številne aktivnosti, katerih rezultat je naslednji:

a) V okviru Ministrstva za solidarno prihodnost je bila ustanovljena Služba za ekonomsko demokracijo.

S predsednikom ZSDS Vladimirjem Šego sva bila na več sestankih in sicer na Ministrstvu za delo in na Ministrstvu za solidarno prihodnost. Obakrat sva se pogovarjala na najvišji ravni (z ministrom g. Lukom Mescem in ministrom g. Simonom Maljevcem). Tudi zaradi naših pobud in pritiskov je bila v okviru Ministrstva za solidarno prihodnost ustanovljena Služba za ekonomsko demokracijo. Obetamo si, da bo navedena služba odigrala povezovalno vlogo med našim združenjem na eni strani in raznimi vladnimi organi na drugi. Preko nje bomo lahko »plasirali« naše zamisli za nadaljnji razvoj ekonomske demokracije v Sloveniji.

b) Aktivno bomo sodelovali pri prenovi Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, delo začnemo jeseni 2023

Na Ministrstvu za solidarno prihodnost smo se dogovorili tudi za aktivno sodelovanje pri pripravi sprememb in dopolnitev ZSDU. Vključeni bomo v delovno skupino za pripravo novele ZSDU; dogovorjeno je bilo, da bo delovna skupina ustanovljena že junija letos in z delom pričela v septembru, sedaj se je ustanovitev in pričetek delovanja zamaknilo v september 2023.

c) Obeta se nam vključitev v Svet Vlade RS za korporativno upravljanje.

S predsednikom ZSDS Vladimirjem Šego sva bila tudi na sestanku na Ministrstvu za gospodarstvo; sestala sva se državnim sekretarjem g. Matevžem Frangežem ter državnim podsekretarjem, dr. Jernejem Štromajerjem. Poleg obljubljenih podpore našim aktivnostim na zakonodajnem področju smo se dogovorili za vključitev predstavnika ZSDS v Svet Vlade RS za korporativno upravljanje. Gre za posvetovalno telo vlade, ki nudi vladi pomoč pri spremembah predpisov s področja korporativnega upravljanja in sorodnih področij v Republiki Sloveniji, oblikuje stališča do posameznih vprašanj s področja korporativnega upravljanja, svetuje pri oblikovanju politik na tem področju ter Vladi RS predlaga ukrepe za razvoj in izboljšanje korporativnega upravljanja v Republiki Sloveniji.

d) Vložili smo uradno pobudo za spremembo Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1).

Vlada RS je konec junija 2023 v javno obravnavo poslal predlog sprememb in dopolnitev Zakona o delovnih razmerjih (ZDR-1). V danem roku (10.7.2023) smo podali svoje predloge in pripombe, ki se nanašajo predvsem na vključevanje delavskih predstavništev v sprejemanje splošnih aktov delodajalca, na spremembo zakonske določbe o aktivni in pasivni volilni pravici vodilnih delavcev pri volitvah v svet delavcev; na spremembo zakonskih določb glede posebnega varstva delavskih predstavnikov pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi ter na spremembo zakonske določbe glede dostopa do sodnega varstva v primeru očitanih kršitev obveznosti iz delovnega razmerja (tudi s pisnim opominom pred odpovedjo).Še v fazi

sprejemanja predloga sprememb in dopolnitev ZDR-1 pas smo na Ekonomsko socialni svet in druge pristojne organe naslovili svoje predloge za spremembo 85. člena ZDR-1, ki omogoča delodajalcem sistemske zlorabe instituta pisnega opomina pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi (z namenom ustrahovanja in discipliniranja delavskih predstavnikov). Naše pripombe so v novelo ZDR-1 sicer vključene, vendar ne v celoti. Delodajalec bo moral po novem, v primeru pisnega opomina pred odpovedjo svoje očitke delavcu pisno obrazložiti in mo omogočiti zagovor. Še vedno odprto pa ostaja vprašanje sodnega varstva v teh primerih (izpodbijanja utemeljenosti pisnih opominov pred odpovedjo na sodiščih). Upamo, da nam bo v okviru javne razprave in nato tekom parlamentarne procedure uspelo »izpogajati« še to.

e) V postopku imamo 3 sodne spore, v katerih želimo spremeniti sodno prakso glede pravice do sodnega varstva v primeru pisnega opomina pred odpovedjo

Na treh aktualnih primerih izdanih pisnih opominov pred odpovedjo našim članom (trem našim predsednikom svetov delavcev) vodimo aktivnosti za spremembo sodne prakse, ki zaenkrat ne dovoljuje sodnega varstva – sprožitve sodnega spora proti delodajalcu za odpravo tega opomina. Vse tri primere smo vzporedno pripeljali najprej do druge stopnje (Višje delovno in socialno sodišče), nato pa enega tudi do vložitve revizije na Vrhovno sodišče. Če bo treba, bomo zadevo peljali do Ustavnega sodišča RS.

f) Vložili smo uradno pobudo za spremembo ZSDU po skrajšanem postopku glede uzakonitve soupravljanja delavcev v zavodih.

Pristojnim ministrstvom in organom Državnega zbora RS smo poslali pobudo za spremembo Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (ZSDU), ki bi omogočila njegovo smiselno uporabo tudi za ustanavljanje svetov delavcev v zavodih, za kar trenutno sicer ni zakonske podlage (čeprav 75. člen Ustave RS zakonodajalcu izrecno nalaga ustrezno zakonsko ureditev pravice do sodelovanja pri upravljanju tudi za delavce zavodov). ZSDU namreč, kot veste, zaenkrat ureja delavsko participacijo zgolj v zasebnem sektorju, glede ureditve kolektivne pravice delavcev do soupravljanja v zavodih pa odkazuje na sprejem posebnega zakona. Tega posebnega zakona pa slovenski zakonodajalec po 30 letih od uveljavitve ZSDU še vedno ni sprejel, čeprav mu je to vmes naložilo Ustavno sodišče RS že z dvema odločbama (U-I-104/92 z dne 7. 7. 1994 in št. U-I-160/03-8 z dne 19. 5. 2005). V ZSDS menimo, da z vsebinskega vidika ni nobenega argumenta, da zaposlenim v javnih zavodih ne bi omogočili tudi kolektivnega uresničevanja pravice do sodelovanja pri upravljanju zavodov. Smisel in namen delavske participacije se namreč ne razlikuje glede na to, ali je delavec zaposlen v zasebnem ali javnem sektorju. V ZSDS smo mnenja, da je za odpravo trenutne neustavnosti najprimernejša rešitev smiselna uporaba oblik in načinov delavske participacije po ZSDU, kar predlagamo v svoji pobudi. Ker gre za realizacijo ustavnih odločb bi bilo treba to spremembo sprejeti po skrajšanem postopku.

g) Ustanovili smo Sekcijo za varnost in zdravje pri delu

Gre za posebno obliko dela ZSDS, ki naj bi skrbela za uresničevanje programskih ciljev ZSDS na področju varnosti in zdravja pri delu v praksi. Če pri delodajalcu ni najprej ustrezno poskrbljeno za varno delovno okolje, in če za delavce pri delu obstajajo nesprejemljiva tveganja za njihova življenja in zdravje, tudi vse ostale pridobljene pravice in ugodnosti iz delovnega razmerja, ki jim jih izborijo sveti delavcev, tega v nobenem primeru ne morejo odtehtati. Osnovni cilj delovanja te sekcije bo načrtno spodbujanje, usmerjanje in strokovna podpora delovanju svetov delavcev na področju varnosti in zdravja pri delu. Formalno so člani sekcije vsi člani ZSDS, aktivno pa bodo v njenem delovanju udeleženi predvsem člani

odborov svetov delavcev za VZD in »poverjeniki« svetov delavcev za VZD (tj. tisti člani SD, ki so kot posamezniki interno zadolženi za pokrivanje tega področja, če v ta namen ni ustanovljen poseben odbor). Predsedstvo ZSDS je za predsednika odbora te sekcije imenovalo Mirka Slosarja, za strokovno sekretarko sekcije pa Vesno Premovič. Trenutno so v sestavi odbora Sekcije za VZD še Mari Božič in Aleksander Volf; strokovna sodelavca sta Miha Uršič (Luka Koper) in Andrej Hajnc (DEM).

Drugo delo

Predsedstvo ZSDS se redno sestaja na sestankih, sprotno delo in sprejem sklepov pa poteka tudi na korespondenčnih sejah. Poleg omenjenih strateških aktivnosti smo se ukvarjali še s tekočimi operativnimi zadevami, svetovanji članom, pripravo vsebin za našo revijo Ekonomska demokracija in podobno. Veliko energije smo vložili v zaščito treh naših članov, ki so prejeli pisne opomine pred odpovedjo – povsod smo sprožili ustrezne postopke na Inšpektoratu RS za delo. Vložili smo tudi en kolektivni delovni spor, v katerem spodbijamo veljavnost Internega pravilnika o komuniciranju, ki zaposlenim prepoveduje kakršnokoli izražanje mnenj o njihovem delodajalcu, kar je v nasprotju z ustavno pravico svobode govora.

Kaj nas čaka v jeseni

Takoj po poletnih dopustih bomo vložili **ustavni spor o Zakonu o slovenskem državnem holdingu (ZSDH-1A)**, ki ga je Državni zbor RS sprejel na 3. seji dne 25. 10. 2022. Kot se spomnite, smo lani novembra v 3 dneh zbrali 2.500 podpisov za začetek zakonodajnega referendumu glede tega zakona, ker še vedno ne omogoča predstavnikov delavcev v organih SDH. Referendum potem ni bil razpisan, ker smo pobudo vložili en dan prepozno. Še pred tem bomo Upravi SDH ponovno poslali **pobudo za dopolnitev Kodeksa upravljanja SDH** z določili o razvoju vseh oblik delavske participacije v državnih podjetjih. To pobudo smo prejšnji Upravi SDH leta 2021 že vložili, a se je uprava medtem zamenjala. Za dopolnitev Kodeksa upravljanja SDH z našimi predlogi bomo iskali tudi ustrezno politično podporo.

Spoštovane članice in člani ZSDS, toliko zaenkrat o delovanju predsedstva. Naša skupna prizadevanja za še več ekonomske demokracije v podjetjih, za še boljše soupravljanje, za še večje in boljše prelivanje interesa delavcev v poslovne odločitve podjetij pa se bodo nadaljevala ko se vrnemo s počitnic (sredi avgusta).

Vsem želim prijetne in mirne dopustniške dni.

dr. Elizabeta Zirnstein,

Generalna sekretarka ZSDS